

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการ
ด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อรักษา
ขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย

จัดทำโดย นางสาวเสาวลักษณ์ ศุภกมลเสนีย์
รหัส 93050

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 93
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2564
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช
เพื่อรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย

จัดทำโดย นางสาวเสาวลักษณ์ ศุภกมลเสนีย์
รหัส 93050

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 93
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2564

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมของสำนักงาน ก.พ.

บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์
อาจารย์ที่ปรึกษา

นัทธี จิตสว่าง
อาจารย์ที่ปรึกษา

วีระชัย นาควิบูลวงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัจจุบันประเทศต่างๆ นำมาตรการที่มีใช้ภาษามาใช้ในการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารมากขึ้น โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure: SPS Measure) เนื่องจากข้อผูกพันตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลกที่จะต้องลดภาษ้นำเข้าลง ทำให้ประเทศสมาชิกไม่สามารถนำมาตราการทางภาษามาใช้เพื่อเป็นข้อกีดกันทางการค้าได้อีก จึงหันมาใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่องค์การการค้าโลกอนุญาตให้ใช้เพื่อปกป้องคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืชในประเทศได้

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ในฐานะหน่วยประสานงานกลางด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทย ยังทำหน้าที่เป็นจุดตอบข้อซักถาม (National Enquiry Point) และหน่วยแจ้งเวียนมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ในส่วนของสินค้าเกษตรและอาหารของไทย (National Notification Authority) ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก และยังทำหน้าที่ศึกษาติดตามร่างมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของประเทศคู่ค้าที่แจ้งผ่านระบบแจ้งเวียนขององค์การการค้าโลก เพื่อแจ้งให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งขอรับข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการเพื่อจัดทำเป็นข้อคิดเห็นของประเทศ เพื่อแจ้งให้ประเทศผู้ออกมาตรการนำข้อคิดเห็นดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรการก่อนที่จะบังคับใช้มาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าการเสนอข้อคิดเห็นเพื่อเจรจาลดผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของประเทศคู่ค้าอย่างขาดการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ซึ่งเป็นภาคส่วนที่สำคัญเนื่องจากผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการของประเทศคู่ค้าโดยตรง รวมถึงการดำเนินการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยยังขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย เพื่อให้การดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน

ในการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ผู้ศึกษาขอเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะเร่งด่วน เป็นข้อเสนอที่สามารถปฏิบัติได้ทันที โดยเป็นการพัฒนาใน 2 ประเด็น ได้แก่

1.1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่

เกี่ยวข้องกับทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลร่างมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและร่างมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (สินค้าเกษตรและอาหาร) ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ ทั้งการพัฒนาเว็บไซต์ www.spsthailand.net ให้เป็นฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมข้อมูลด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและร่างมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (สินค้าเกษตรและอาหาร) ของไทย การเปิดให้สมัครรับข้อมูลมาตรการด้านที่สนใจผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้โดยตรง การแจ้งข้อมูลผ่าน Social Media ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เช่น Facebook และ Line เพื่อเพิ่มช่องทางให้ผู้ใช้อ้างอิงข้อมูลได้เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการเพิ่มช่องทางติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้อ้างอิงข้อมูลสามารถแจ้งข้อคิดเห็นตอบกลับไปที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้สะดวกยิ่งขึ้นด้วย

1.2 การพัฒนาประสิทธิภาพคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยมีความเป็นเอกภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน

2. ระยะปานกลาง โดยการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาช่วยประมวลผลข้อมูลเพื่อทำนายแนวโน้มมาตรการที่ประเทศคู่ค้าจะนำมาใช้ในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายเชิงรุกในการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทย และการยกระดับคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ขึ้นเป็นกลไกระดับกระทรวงแทนการเป็นกลไกในระดับกรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ระยะยาว การยกระดับ มกอช. ซึ่งเป็นหน่วยงานนโยบายด้านการมาตรฐานสินค้าเกษตรและด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทย ให้มีหน้าที่ในการกลั่นกรองแผนงาน โครงการงบประมาณ และติดตามประเมินผลด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันและเกิดประโยชน์ในภาพรวม หรือการปรับโครงสร้างส่วนราชการให้เป็น Single Agency ที่กำกับดูแลสินค้าเกษตรและอาหารทั้งในส่วนของการส่งออกและนำเข้า ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายและบริบทของสถานการณ์ในอนาคต

การมีกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สามารถรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทยตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทำให้ประเทศมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเกษตรกรรมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) เรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย” ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมรุ่นที่ 93 วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. ประจำปี พ.ศ. 2564 รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์นันทิ จิตสว่าง และอาจารย์วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแนวคิดที่เป็นประโยชน์ตลอดจนช่วยตรวจสอบและชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา นายพิศาล พงศาพิชณ์ เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ที่ได้ให้โอกาสแก่ข้าพเจ้าในการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในการศึกษาอบรมตลอดหลักสูตร

ท้ายที่สุดนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้บริหารและคณะเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. ที่ช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกตลอดหลักสูตรการฝึกอบรม

นางสาวเสาวลักษณ์ ศุภกมลเสนีย์

11 มิถุนายน 2564

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ซ
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	4
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	6
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	8
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	8
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	15
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	27
3. แผนพัฒนาตนเอง	29
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	30
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	32
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	36
บรรณานุกรม	37
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	38

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ความเชื่อมโยงของแผนยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ กับยุทธศาสตร์องค์กร	3
ภาพที่ 2	โครงสร้างการบริหารของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	4
ภาพที่ 3	กระบวนการแจ้งข้อมูลมาตรการ SPS/TBT และรับข้อคิดเห็น	12
ภาพที่ 4	กรอบเวลาในกระบวนการแจ้งเวียนมาตรการ	14
ภาพที่ 5	แถบเครื่องมือเพื่อเลือกข้อมูลที่น่าสนใจในการลงทะเบียนของระบบ ePing	17
ภาพที่ 6	แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบาย	20

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1	การส่งออก-นำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทย	8
แผนภูมิที่ 2	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่แจ้งเวียน WTO	10

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

กปม.	กรมประมง
กปศ.	กรมปศุสัตว์
กวก.	กรมวิชาการเกษตร
มกอช.	สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
มาตรการ SPS	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure: SPS Measure)
มาตรการ TBT	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade Measure: TBT Measure)
สทพช.	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
สมอ.	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
อย.	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
AB	Accreditation Body
AI	Artificial Intelligence
CB	Certification Body
FTA	Free Trade Agreement
GACC	The General Administration of Customs of the People's Republic of China
GAP	Good Agricultural Practice
GMP	Good Manufacturing Practice
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Point
IB	Inspection Body
ITC	International Trade Centre
KSAOs	Knowledge, Skills, Abilities, and Other Characteristics
NNA	National Notification Authority
NEP	National Enquiry Point
RTA	Regional Trade Agreement
SPS IMS	Sanitary and Phytosanitary Information Management System
UNDESA	United Nations Department for Economic and Social Affairs
WTO	World Trade Organization

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

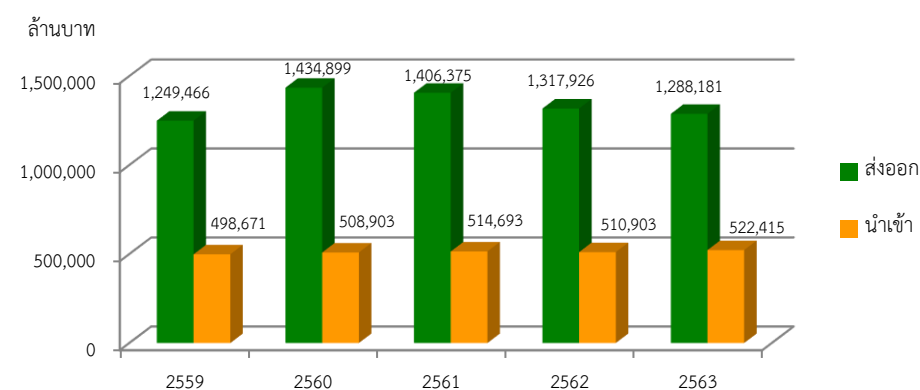
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดประเด็นการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย”

2.1.1 ปัญหา ความท้าทาย หรือการพัฒนา

ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญรายหนึ่งของโลก จากสถิติการส่งออกและนำเข้าที่ผ่านมามีพบว่าประเทศไทยได้ดุลการค้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์มาโดยตลอด จากแผนภูมิที่ 1 จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2563 ไทยส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์คิดเป็นมูลค่าสูงถึง 1,288,181 ล้านบาท ในขณะที่มีมูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เพียง 522,415 ล้านบาท โดยสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ เช่น ผลไม้และผลิตภัณฑ์ ยางธรรมชาติ ข้าวและผลิตภัณฑ์ ปลาและผลิตภัณฑ์ เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ กุ้งและผลิตภัณฑ์ ผักและผลิตภัณฑ์ กากและเศษที่เหลือใช้ทำอาหารสัตว์ เป็นต้น

แผนภูมิที่ 1 การส่งออก-นำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทย

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563)

ในการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ประเทศผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือมาตรการในการนำเข้าของประเทศคู่ค้า ภายหลังจากที่มีการก่อตั้งองค์การการค้าโลก หรือ World Trade Organization (WTO) ขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 เพื่อสนับสนุนให้การค้าโลกมีความเสรียิ่งขึ้น ประเทศสมาชิก WTO มีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงต่างๆ ของ WTO โดยเฉพาะการลดภาษีนำเข้าตามข้อผูกพัน ทำให้ประเทศสมาชิกไม่สามารถนำ

มาตรการทางภาษีมาใช้เพื่อเป็นข้อกีดกันทางการค้าได้อีก จึงหันมาใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมาตรการที่มีใช้ภาษีที่ใช้สำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ได้แก่ มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure: SPS Measure) และมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT Measure) โดยเฉพาะมาตรการ SPS เป็นมาตรการหลักที่ประเทศต่างๆ นิยมนำมาใช้เป็นข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร อย่างเข้มงวด แม้ว่าความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS Agreement) จะกำหนดว่าให้มีการใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นในการปกป้องคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของคน สัตว์ และพืชในประเทศ การใช้มาตรการที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน หากมีการใช้มาตรการที่มีระดับการปกป้องสูงกว่ามาตรฐานสากลจะต้องมีการประเมินความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และจะต้องไม่นำมาตรการ SPS ไปใช้ในลักษณะซึ่งจะก่อให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศโดยแอบแฝง ทั้งนี้ มีหลายประเทศที่กำหนดให้สินค้าเกษตรที่ยังไม่เคยมีการนำเข้ามาก่อนจะต้องทำการขอเปิดตลาดเพื่อให้มีการประเมินความเสี่ยงของสินค้าว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยต่อการบริโภคของมนุษย์ ปลอดภัยจากโรคระบาดสัตว์ ปลอดภัยจากโรคพืชและแมลงศัตรูพืช เมื่อประเมินความเสี่ยงแล้วก็จะกำหนดมาตรการ SPS ในการนำเข้าเพื่อเป็นการกำจัดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเข้าสินค้านั้น เช่น การที่ญี่ปุ่นกำหนดให้มะม่วงที่จะส่งออกจากประเทศไทยต้องผ่านการอบไอน้ำเพื่อกำจัดแมลงวันผลไม้ เป็นต้น สำหรับมาตรการ TBT เป็นมาตรการที่เกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้กับทั้งสินค้าอุตสาหกรรม และสินค้าเกษตรและอาหาร โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหารส่วนใหญ่จะเป็นข้อกำหนดในการติดฉลาก

ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องจัดตั้งหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็น National Notification Authority (NNA) หรือหน่วยงานแจ้งเวียนมาตรการ SPS และมาตรการ TBT ที่จะออกมาบังคับใช้ให้ประเทศสมาชิก WTO อื่นๆ ทราบ รวมถึงการทำหน้าที่เป็น National Enquiry Point (NEP) ในการตอบข้อซักถาม ในส่วนของประเทศไทย สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็น NNA และ NEP ของไทยในการแจ้งเวียนและตอบข้อซักถามด้านมาตรการ SPS และมาตรการ TBT (สินค้าเกษตรและอาหาร) และมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ทำหน้าที่เป็น NNA และ NEP สำหรับมาตรการ TBT ในส่วนของสินค้าอุตสาหกรรม

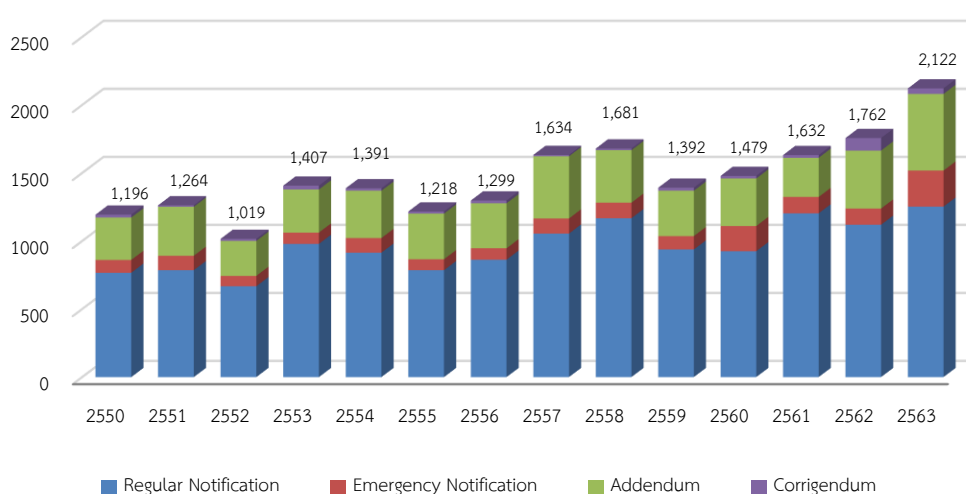
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นอกจากจะทำหน้าที่ในการแจ้งเวียนและตอบข้อซักถามเกี่ยวกับมาตรการ SPS และ TBT (สินค้าเกษตรและอาหาร) ของไทยให้ประเทศสมาชิก WTO ได้รับทราบแล้ว ยังทำหน้าที่ในการติดตามร่างมาตรการ SPS และ TBT (สินค้า

เกษตรและอาหาร) ของประเทศสมาชิกอื่นที่แจ้งเวียนผ่านระบบการแจ้งเวียนของ WTO เพื่อแปลสรุปและแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบและให้ข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการที่จะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย เพื่อที่ มกอช. จะได้รวบรวมและจัดทำเป็นข้อคิดเห็นของประเทศไทยและจัดส่งให้แก่ประเทศผู้ออกมาตรการได้รับทราบและนำข้อคิดเห็นนั้นไปพิจารณาปรับปรุงร่างมาตรการก่อนที่จะมีการประกาศบังคับใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ายังขาดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการให้ข้อคิดเห็นหรือข้อกังวลต่อมาตรการ SPS และ TBT ของประเทศคู่ค้าที่ มกอช. ได้แจ้งเวียนให้ทราบ นอกจากนี้ยังพบว่าการดำเนินการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่หลายหน่วยงาน ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการดำเนินงานให้เป็นเอกภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ

2.1.2 สภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต และผลกระทบที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันประเทศต่างๆ มีการออกมาตรการ SPS มาบังคับใช้กับการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต ดังจะเห็นได้จากข้อมูลจากระบบแจ้งเวียนมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชขององค์การการค้าโลก (Sanitary and Phytosanitary Information Management System: SPS IMS) พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 ประเทศสมาชิกมีแนวโน้มในการออกมาตรการ SPS มาบังคับใช้เพิ่มมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังที่แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่แจ้งเวียน WTO

ที่มา : ระบบ Sanitary and Phytosanitary Information Management System ขององค์การการค้าโลก

จากข้อมูลดังที่แสดงในแผนภูมิที่ 2 จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนมาตรการ SPS ที่แจ้งเวียนเพียง 1,196 ครั้ง ในขณะที่จำนวนมาตรการที่แจ้งเวียนในปี พ.ศ. 2563 มีมากถึง 2,122 ครั้ง และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในปีที่ผ่านมา มีจำนวนมาตรการ SPS เฉลี่ยเดือนละ 176 เรื่อง โดย มกอช. ต้องทำการรวบรวม ศึกษา แปลสรุป และทำหนังสือราชการนำส่งข้อมูลแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับตัว เตรียมมาตรการรองรับ เพื่อลดผลกระทบจากมาตรการ และพิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการให้ทันภายในกำหนดระยะเวลาที่ประเทศผู้ออกมาตรการเปิดรับข้อคิดเห็น โดยหน่วยงานที่ มกอช. จัดส่งข้อมูลร่าง มาตรการ SPS และร่างมาตรการ TBT ให้รับทราบและพิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ ประกอบด้วย

(1) หน่วยงานภายใน มกอช. ได้แก่ กองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร (กลุ่มนโยบายระหว่างประเทศที่ 1-4 ซึ่งเป็นหน่วยงานเจรจาด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช โดยแต่ละกลุ่มจะรับผิดชอบในส่วนของประเทศหรือกลุ่มประเทศที่ได้รับมอบหมาย) สำนักกำหนด มาตรฐาน และกองรับรองมาตรฐาน

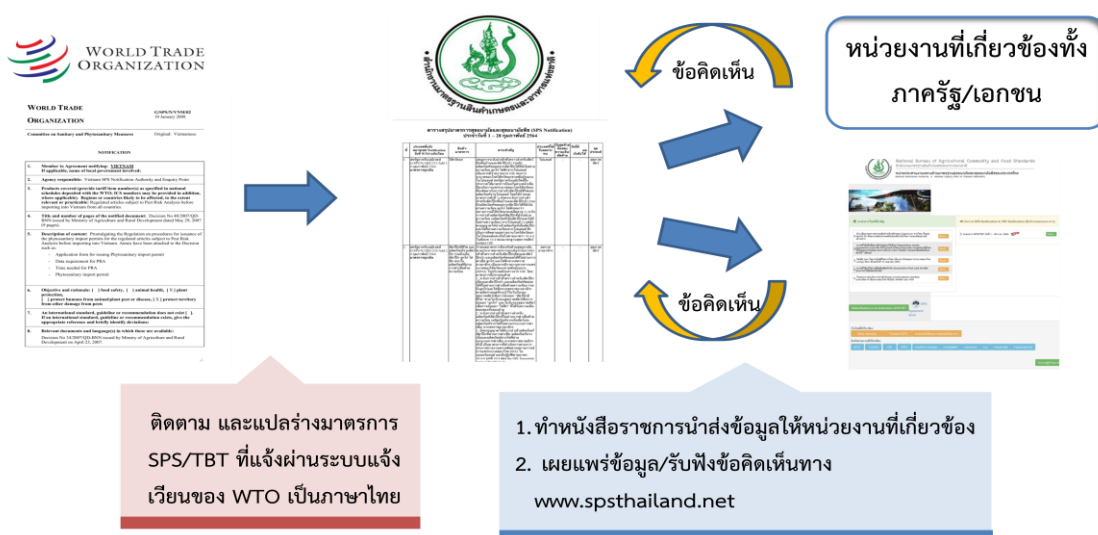
(2) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมการข้าว สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

(3) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป สมาคมอาหารแช่เยือกแข็ง สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย สมาคมผู้ผลิต ผู้ค้าและส่งออกไข่ไก่ สมาพันธ์ปศุสัตว์และเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย สมาคมพ่อค้า พืชผลไทย สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย สมาคมกุ้งไทย สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย สมาคมการ ประมงนอกลำน้ำไทย สมาคมพ่อค้าสุรา สมาคมผู้ประกอบการไวน์ไทย สมาคมอารักขาพืชไทย สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย สมาคมผู้ส่งออกดอกกล้วยไม้ไทย สมาคม ผู้ผลิตอาหารทารกและเด็กเล็ก สมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าฮาลาลไทย

ซึ่งจะเห็นว่าในการจัดส่งข้อมูลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของการทำหนังสือราชการ นำส่งข้อมูลนี้ จะสามารถจัดส่งข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ในวงจำกัด และการจัดส่งข้อมูล ให้แก่ภาคเอกชนไม่สามารถจัดส่งข้อมูลให้เป็นรายบุคคลหรือผู้ประกอบการแต่ละแห่งได้เนื่องจากมี ผู้ประกอบการจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องจัดส่งข้อมูลให้แก่สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมฯ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงาน เหล่านี้จะต้องจัดส่งข้อมูลให้แก่ผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกอีกทีหนึ่ง ทำให้กว่าผู้ประกอบการจะได้รับ ทราบข้อมูลก็จะเป็นไปด้วยความล่าช้า ประกอบกับการทำหนังสือราชการนำส่งข้อมูลนี้ มกอช. จำเป็นต้องใช้เวลาในการแปลข้อมูล และรวบรวมข้อมูลในการจัดส่ง โดยที่ผ่านมาจะดำเนินการจัดส่ง

ข้อมูลร่างมาตรการ SPS และร่างมาตรการ TBT ให้หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นทราบ ประมาณเดือนละ 2 ครั้ง หรือในบางช่วงที่ทางกลุ่มงานมีปริมาณงานอื่นเข้ามาจำนวนมาก ก็จะไม่สามารถจัดส่งข้อมูล มาตรการให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทัน 2 ครั้งต่อเดือน จำเป็นต้องรวบรวมส่งข้อมูลเดือนละ 1 ครั้งแทน ก็จะทำให้หน่วยงานต่างๆ ได้รับข้อมูลประมาณครั้งละประมาณ 200 เรื่อง ทำให้หน่วยงานผู้รับข้อมูลต้องพิจารณาข้อมูลในแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้รับข้อมูลพิจารณาข้อมูล ไม่ทันหรือไม่มีความสนใจในการศึกษาข้อมูลเมื่อได้รับข้อมูลครั้งละเป็นจำนวนมาก จากข้อจำกัดดังที่ ได้กล่าวมาแล้ว มกอช. จึงได้มีการจัดทำระบบการแจ้งข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ www.spsthailand.net เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลและรับข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลได้ครอบคลุมมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น

ภาพที่ 3 กระบวนการแจ้งข้อมูลมาตรการ SPS/TBT และรับข้อคิดเห็น

ที่มา : จัดทำโดยผู้ศึกษา จากการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน

ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีพบว่า มกอช. ได้รับข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยได้รับข้อคิดเห็นจากภาคเอกชนเท่าใดนัก ทำให้ มกอช. ขาดข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงในการที่จะจัดทำข้อคิดเห็นเพื่อแจ้งให้ประเทศผู้ออกมาตรการได้ใช้พิจารณาปรับปรุงมาตรการไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศมากเกินไปจนเกินไป

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาดการบูรณาการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยที่แนวทางในการดำเนินงานยังขาดความมีเอกภาพ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชมีอยู่หลายหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานหลักๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยประสานงานกลางด้านมาตรการ SPS ของไทย ในการกำหนดท่าทีการเจรจาทั้งในส่วนของการแก้ไข ปัญหาและการเปิดตลาดสินค้าเกษตรและอาหารในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการ SPS ซึ่งเป็นมาตรการที่ประเทศต่างๆ ใช้เป็นข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร

(2) กรมประมง (กปม.) มีหน้าที่กำกับดูแลและให้การรับรองสินค้าประมงส่งออก และกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าประมงในส่วนของบริษัทสัตว์น้ำ และตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้าประมงนำเข้าเฉพาะรายการสินค้าที่ถ่ายโอนภารกิจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(3) กรมปศุสัตว์ (กปศ.) มีหน้าที่กำกับดูแลและให้การรับรองสินค้าปศุสัตว์เพื่อการส่งออก และกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ในส่วนของบริษัทสัตว์และตรวจสอบความปลอดภัยของสินค้าปศุสัตว์นำเข้าเฉพาะรายการสินค้าที่ถ่ายโอนภารกิจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งเป็นสินค้าปศุสัตว์ที่ไม่ผ่านการแปรรูปและผ่านการแปรรูปอย่างง่าย

(4) กรมวิชาการเกษตร (กวก.) ทำหน้าที่กำกับดูแลสินค้าพืชส่งออก และกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าพืชในบริบทด้านสุขอนามัยพืชหรือความปลอดภัยจากโรคพืชและแมลงศัตรูพืชไม่ให้เข้ามาแพร่ระบาดเพื่อทำความเสียหายให้แก่พืชในประเทศ

(5) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลความปลอดภัยของอาหารในประเทศและอาหารนำเข้า เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคในประเทศ และกำหนดกฎระเบียบด้านความปลอดภัยอาหารสำหรับสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้าด้วย

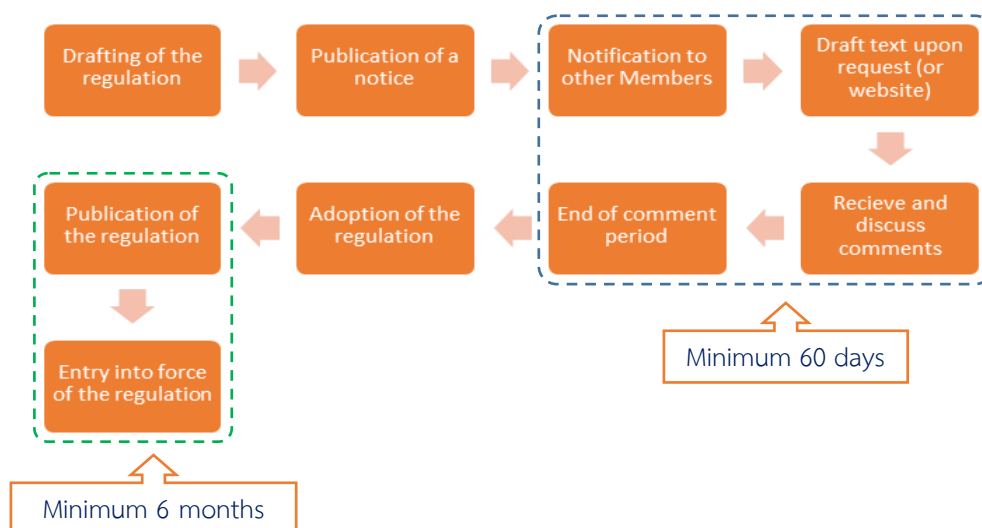
จะเห็นว่ามีหน่วยงานของไทยที่มีภารกิจเกี่ยวข้องด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชอยู่หลายหน่วยงาน และแต่ละหน่วยงานก็ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของตนเองเป็นหลัก ไม่ได้บูรณาการทำงานร่วมกันเท่าที่ควร เช่น การที่มาตรการในการนำเข้าของไทยไม่สอดคล้องกับมาตรการที่ไทยต้องปฏิบัติในการส่งออกเท่าใดนัก หรือการที่แต่ละหน่วยงานขาดการบูรณาการร่วมกันในการพิจารณาเปิดตลาดสินค้าเกษตรให้แก่ประเทศคู่ค้า โดยใช้ต่อรองกับสินค้าที่ไทยมีความประสงค์จะส่งออก หากสินค้าเหล่านั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของต่างหน่วยงาน เป็นต้น

2.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนา

เพื่อเป็นการรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันในการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย มกอช. ในฐานะหน่วยประสานงานกลางด้าน SPS ของไทยมีความจำเป็นในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นด้านมาตรการ SPS และ TBT เนื่องจากตามพันธกรณีด้านความโปร่งใสของความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กำหนดให้ประเทศสมาชิกที่จะมีการออกมาตรการใหม่ๆ มาบังคับใช้หรือมีการเปลี่ยนแปลงมาตรการเดิม จะต้องแจ้งเวียนมาตรการนั้นให้ประเทศสมาชิกอื่นทราบในขณะที่ยังมีสถานะเป็นร่างมาตรการ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอื่นสามารถแจ้งข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการได้เป็นเวลาอย่างน้อย

60 วัน เมื่อได้รับข้อคิดเห็นแล้วจะต้องนำข้อคิดเห็นนั้นมาพิจารณา และหากได้รับการร้องขอให้มีการหารือเกี่ยวกับร่างมาตรการก็จะต้องนำข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการหารือมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างมาตรการก่อนที่จะประกาศใช้มาตรการดังกล่าวด้วย

ภาพที่ 4 กรอบเวลาในกระบวนการแจ้งเวียนมาตรการ

ที่มา : ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช องค์การการค้าโลก

ดังนั้น จะเห็นว่าเมื่อประเทศผู้ออกมาตรการได้แจ้งเวียนร่างมาตรการผ่านระบบการแจ้งเวียนมาตรการของ WTO แล้ว มกอช. จะต้องดำเนินการแปลข้อมูลและจัดส่งข้อมูลให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของไทยทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการที่จะมีผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย และทำการรวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้รับมาจัดทำเป็นข้อคิดเห็นของประเทศ เพื่อจัดส่งให้แก่ประเทศผู้ออกมาตรการใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขมาตรการต่อไป ซึ่งหากเลยระยะเวลาเปิดรับข้อคิดเห็น 60 วันไปแล้ว ประเทศผู้ออกมาตรการมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับข้อคิดเห็น และเมื่อมาตรการมีผลบังคับใช้แล้วก็เป็นที่ยากที่จะขอให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรการดังกล่าวอีก เช่น ในปี พ.ศ. 2559 จีนได้ออกร่างมาตรการในการกำหนดให้อาหารนำเข้าทุกชนิดจะต้องมีใบรับรองความปลอดภัยอาหารที่รับรองโดยหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลของประเทศผู้ส่งออกแนบมากับสินค้า ซึ่งมาตรการดังกล่าวหากบังคับใช้จะส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทยที่ส่งออกไปจีนเป็นอย่างมากในการจะต้องขอใบรับรองสำหรับสินค้าทุกชนิดและทุกครั้งที่ส่งออก เป็นการเพิ่มต้นทุน เพิ่มภาระงานให้แก่หน่วยงานภาครัฐโดยไม่จำเป็น ซึ่งในขณะนั้น มกอช. ได้จัดทำข้อคิดเห็นเสนอต่อจีนว่ามาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่เข้มงวดเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติสากลที่กำหนดให้การรับรองความปลอดภัยของสินค้าควรใช้กับสินค้าที่มีความเสี่ยงสูงเท่านั้น และขอให้จีนทบทวนมาตรการและเลื่อนการบังคับใช้ออกไป

ก่อน ซึ่งเป็นผลให้เงินเลื่อนการบังคับใช้มาตรการออกไปอย่างไม่มีกำหนด ดังนั้น จะเห็นว่าการเสนอข้อคิดเห็นภายในกำหนดที่เปิดรับข้อคิดเห็น และมาตรการยังไม่มีผลบังคับใช้ จะสามารถเจรจาต่อรองได้ง่ายกว่าการเจรจาภายหลังที่มาตรการมีผลบังคับใช้แล้วซึ่งมักจะขอแก้ไขปรับเปลี่ยนได้ยาก

นอกจากนี้ การที่ได้รับทราบข้อมูลมาตรการที่ประเทศคู่ค้าจะมีการนำมาบังคับใช้ล่วงหน้า จะทำให้มีประโยชน์ต่อการวางแผนในการปรับตัว หรือหามาตรการรองรับเพื่อลดผลกระทบจากมาตรการดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งหากไทยไม่มีระบบการแจ้งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนของไทยไม่สนใจติดตามหรือศึกษามาตรการ SPS ของประเทศคู่ค้าก็จะทำให้ไทยไม่สามารถส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารไปยังประเทศคู่ค้าได้ และสูญเสียศักยภาพในการแข่งขันให้กับประเทศที่เป็นคู่แข่งในการส่งออกที่สามารถปรับตัว หรือหามาตรการรองรับผลกระทบต่อมาตรการใหม่ๆ ของประเทศคู่ค้าได้ดีกว่าหรือเร็วกว่าไทย

นอกจากความจำเป็นในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นด้านมาตรการ SPS และ TBT แล้วยังมีความจำเป็นในการพัฒนาประสิทธิภาพคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะจากสภาพปัญหาที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยเสียประโยชน์จากการขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และการขาดการกำหนดแนวทางหรือนโยบายร่วมกัน

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการและแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ

- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในส่วนของภาคการเกษตร ซึ่งมุ่งสู่การเป็นมหาอำนาจทางการเกษตร เพื่อให้ประชากรในภาคการเกษตร ซึ่งมีประมาณ 12 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 33 ของแรงงานในไทย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการที่ประเทศไทยจะยังคงรักษาหรือเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทยได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เนื่องจากเป็นมาตรการหลักที่ประเทศคู่ค้าต่างๆ นำมาบังคับใช้กับการอนุญาตนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร และนับวันการบังคับใช้มาตรการ SPS ของประเทศคู่ค้าต่างๆ จะยังมีจำนวนมากขึ้น มีความหลากหลายมากขึ้น และเข้มงวดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงของวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของอาหารมากขึ้นโดยมีการออกมาตรการ SPS มาบังคับใช้กับการ

นำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนการแจ้งเวียนการออกมาตรการ SPS มาบังคับใช้ผ่านระบบการแจ้งเวียนของ WTO มากถึง 2,122 ครั้ง ซึ่งเป็นปีที่มีจำนวนการแจ้งเวียนการออกมาตรการ SPS มาบังคับใช้สูงที่สุดนับตั้งแต่มีการจัดตั้ง WTO ในปี พ.ศ. 2538 ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับมาตรการ SPS เพิ่มมากขึ้น

แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถใช้มาตรการ SPS เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้าจะมีความปลอดภัยต่อการบริโภคซึ่งเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศ รวมทั้งเพื่อป้องกันไม่ให้โรคระบาดสัตว์ โรคพืช และศัตรูพืชจากประเทศอื่นเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศได้ แต่สำหรับบริบทของการส่งออกซึ่งไทยมีสถานะเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ไทยต้องเผชิญกับความท้าทายด้านมาตรการ SPS ที่ประเทศคู่ค้าต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วนำมาบังคับใช้อย่างเข้มงวดมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย มกอช. ในฐานะหน่วยประสานงานกลางด้าน SPS ของไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้าน SPS ของไทยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีกลไกบริหารจัดการด้าน SPS ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สินค้าเกษตรและอาหารของไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

● การวิเคราะห์ระบบ ePing

ระบบ ePing เป็นระบบการแจ้งข้อมูลมาตรการ SPS และ TBT ที่พัฒนาขึ้นโดยองค์การระหว่างประเทศ 3 องค์การ ได้แก่ WTO, United Nations Department for Economic and Social Affairs (UNDESA) และ International Trade Centre (ITC) ซึ่งเปิดให้สาธารณชนเข้าใช้งานระบบอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการภายในประเทศต่างๆ สามารถติดตามข้อมูลข่าวสาร ข้อกำหนดและการเปลี่ยนแปลงมาตรการด้าน SPS และ TBT ที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันประเทศสมาชิก WTO มีการแจ้งเวียนมาตรการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถสมัครลงทะเบียนและขอรับข้อมูลมาตรการ SPS และ TBT ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้จากเว็บไซต์ www.epingalert.org ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกลงทะเบียนได้ทั้งในนามขององค์กร หรือหน่วยประสานงานกลางด้าน SPS/TBT ของประเทศ หรือในนามของตนเอง และเมื่อลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ผู้ใช้สามารถกำหนดขอบเขตของมาตรการที่แจ้งเวียนที่สนใจได้ โดยอาจเลือกระบุประเทศสมาชิก WTO ที่แจ้งเวียนมาตรการ ชื่อสินค้า หรือระบุวัตถุประสงค์ของมาตรการที่แจ้งเวียนว่าเป็นมาตรการด้านความปลอดภัยอาหาร มาตรการด้านสุขภาพสัตว์ หรือมาตรการด้านสุขอนามัยพืช เป็นต้น ดังมีรายการแถบเครื่องมือในการลงทะเบียนให้สามารถระบุขอบเขตของมาตรการที่สนใจได้ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แอปเครื่องมือเพื่อเลือกข้อมูลที่สนใจในการลงทะเบียนของระบบ ePing

The screenshot displays the ePing SPS & TBT notification alert system interface. The top navigation bar includes 'search notifications', 'favourites', 'enquiry points', and 'help'. The main content area features a 'Filters' section with tabs for 'Registration filter', 'Bewy x', and 'All notifications'. Below the filters is a table of notifications. The first notification is from Israel, titled 'G/TBT/N/ISR/951 SI 62776: Double-capped LED lamps designed to retrofit linear fluorescent lamps - Safety specifications'. The second notification is from Qatar, titled 'G/TBT/N/YEM/72 The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf Draft Technical Regulation for "Maximum limits of pesticide...'. The interface also includes a 'Clear' button, a 'Save' button, and a 'Go to page' dropdown menu.

ที่มา : ระบบ ePing (www.epingalert.org)

เมื่อลงทะเบียนและเลือกขอบเขตของมาตรการที่สนใจแล้ว ระบบ ePing จะจัดส่งข้อมูลมาตรการที่สนใจให้แก่ผู้ใช้งานทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้งานสามารถเลือกรับข้อมูลเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน

ประโยชน์ของการใช้ระบบ ePing นอกจากจะทำให้ผู้ใช้ได้รับทราบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบหรือการออกมาตรการ SPS หรือมาตรการ TBT ใหม่ ๆ ของประเทศคู่ค้าผ่านแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และได้รับทราบข้อมูลโดยเร็ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการในการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการ SPS และมาตรการ TBT ของประเทศคู่ค้าแล้วนั้น ผู้ใช้ระบบยังสามารถใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสาร แสดงความคิดเห็นหรือข้อกังวลต่อร่างมาตรการ และสอบถามเกี่ยวกับข้อสงสัยในมาตรการผ่านหน่วยงานกลางด้าน SPS และ TBT ของประเทศผู้ระบบ และประเทศผู้ออกมาตรการได้ แต่ข้อเสียของการใช้ระบบ ePing คือ มาตรการที่แจ้งเวียนผ่านระบบ ePing มีเพียง 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาสเปน และผู้ดูแลระบบสามารถเข้าถึงข้อมูลการสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานกลางด้าน SPS และ TBT ที่ใช้งานผ่านระบบ ePing ได้

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

ในการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือการวิเคราะห์ SWOT Analysis ในการดำเนินงานด้าน SPS ของไทย ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

- ประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร และประเทศคู่ค้าให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารของไทย
- มกอช. ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลางด้าน SPS ของไทย เป็นหน่วยงานจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรตาม พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อให้สินค้าเกษตรที่ผลิตในประเทศมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคไทย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประเทศคู่ค้า
- มกอช. ทำหน้าที่แจ้งร่างมาตรการ SPS และ TBT (สินค้าเกษตรและอาหาร) ของประเทศคู่ค้าให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบโดยมีการแปลเป็นภาษาไทย
- มกอช. มีกลไกของคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ซึ่งเป็นกลไกที่เชื่อมโยงการดำเนินงานด้าน SPS ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- การจัดทำความตกลงและความร่วมมือด้าน SPS ภายใต้การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจา ทำให้มีความร่วมมือและมีกลไกในการแก้ไขปัญหาด้านมาตรการ SPS รวมถึงการเจรจาเปิดตลาดสินค้าเกษตรระหว่างกัน
- การที่ มกอช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลางด้าน SPS ของไทย เป็นหน่วยงานแจ้งเวียนมาตรการ SPS และจุดตอบข้อซักถามของไทยภายใต้ WTO เป็นหน่วยประสานงานของความตกลงด้าน SPS ภายใต้กรอบ FTA/RTA ต่างๆ ทำให้สะดวกต่อการประสานงานด้านข้อมูลระหว่างเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดทำที่การเจรจาในแต่ละเรื่องและแต่ละเวทีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จุดอ่อน (Weaknesses)

- เกษตรกรส่วนใหญ่ของไทยยังเป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ยากต่อการกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐาน
- บุคลากรของ มกอช. มีจำนวนจำกัด โดยกลุ่มงานที่ทำหน้าที่แปลร่างมาตรการ SPS และ TBT (สินค้าเกษตรและอาหาร) เพื่อแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยได้รับทราบประกอบด้วยข้าราชการเพียง 5 คน และพนักงานราชการ 1 คน ซึ่งจะต้องทำการศึกษาและแปลร่างมาตรการเดือนละมากกว่า 200 ฉบับ พร้อมทั้งปฏิบัติงานอื่นๆ ด้วย ทำให้การแจ้งข้อมูลไม่สามารถทำได้รวดเร็วเท่าที่ควร

- ร่างมาตรการที่แจ้งเวียนบางเรื่องเป็นกฎระเบียบเฉพาะทาง ซึ่งต้องใช้เวลาในการศึกษา ทำความเข้าใจ และแปลสรุปเป็นภาษาไทย โดยอาจต้องสอบถามผู้เชี่ยวชาญ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้าน SPS มีหลายหน่วยงาน และยังขาดการบูรณาการทำงานร่วมกัน
- ผู้ประกอบการภาคเอกชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการแจ้งข้อคิดเห็นหรือข้อกังวลต่อร่างมาตรการในช่วงระยะเวลาเปิดรับข้อคิดเห็นของประเทศผู้ออกมาตรการ
- เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ทำให้การพัฒนาระบบแจ้งเวียนข้อมูลโดยนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงานยังทำได้น้อย

โอกาส (Opportunities)

- การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการแจ้งข้อมูลให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลเร็วขึ้น จะช่วยให้มีระยะเวลาในการปรับตัวเพิ่มขึ้นและทันต่อการบังคับใช้มาตรการของประเทศคู่ค้า รวมทั้งมีเวลาเตรียมการเจรจาผลกระทบจากมาตรการต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย เพื่อให้แข่งขันได้ในตลาดโลก
- การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการแจ้งข้อมูลมาตร SPS และ TBT เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์ในการปรับตัว และหามาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการของประเทศคู่ค้า
- หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้าน SPS ของไทยมีการบูรณาการทำงานร่วมกันจะส่งผลให้การบริหารจัดการด้าน SPS ของไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพทั้งในส่วนของการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร หากมาตรการในการนำเข้ามีความเหมาะสมจะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศให้มีความปลอดภัยด้านอาหาร รวมถึงเมื่อวัตถุดิบนำเข้ามีความปลอดภัยเมื่อนำมาแปรรูปสินค้าที่ส่งออกก็จะมีความปลอดภัยได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้วย
- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการภาคเอกชนมีความสนใจและอยากทราบเกี่ยวกับมาตรการ SPS หรือกฎระเบียบใหม่ๆ ด้าน SPS ของประเทศคู่ค้ามากขึ้น

อุปสรรค (Threats)

- ประเทศสมาชิก WTO มีการใช้มาตรการ SPS เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการใช้มาตรการที่เข้มงวดเกินความจำเป็น เพื่อสร้างอุปสรรคต่อการค้าโดยแอบแฝงเพื่อปกป้องผู้ประกอบการในประเทศ
- การแจ้งเวียนร่างมาตรการ SPS และ TBT ของประเทศสมาชิก WTO บางครั้งไม่มีการแจ้งเวียนร่างกฎระเบียบฉบับเต็ม และไม่มีการจัดทำกฎระเบียบเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ยากต่อการศึกษาทำความเข้าใจ

2.2.3 ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษา

2.2.3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย ดังนี้

1. การพัฒนาประสิทธิภาพระบบแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ และเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้น สะดวกขึ้น และรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาประสิทธิภาพคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า เพื่อยกระดับการบูรณาการในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนโยบายร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยมีความเป็นเอกภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน

2.2.3.2 แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนข้อเสนอสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้การพัฒนากลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาขอเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนข้อเสนอสู่การปฏิบัติใน 3 ระยะ ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบาย

ที่มา : จัดทำโดยผู้ศึกษา

- **ระยะเร่งด่วน (Quick Win)** เป็นการดำเนินการที่ควรเร่งดำเนินการทันทีระหว่างปี พ.ศ. 2564 - 2565 โดยการพัฒนาประสิทธิภาพของกลไกบริหารจัดการด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชใน 2 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาประสิทธิภาพระบบแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

จากปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าการจัดส่งข้อมูลร่างมาตรการ SPS และร่างมาตรการ TBT ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยการทำหนังสือราชการนำส่งข้อมูลทำให้เกิดข้อจำกัดของจำนวนผู้ได้รับข้อมูลอยู่ในวงจำกัด การจัดส่งข้อมูลเป็นไปด้วยความล่าช้า การสืบค้นข้อมูลย้อนหลังหรือการประมวลผลข้อมูลทำได้ยากเนื่องจากเอกสารอยู่ในรูปแบบกระดาษ และสำหรับการแจ้งข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ www.spsthailand.net ช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น และไม่จำกัดผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถได้รับข้อมูลเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ยังมีจำนวนไม่มากนัก และยังไม่มี การแจ้งข้อคิดเห็นหรือข้อกังวลต่อร่างมาตรการผ่านช่องทางนี้แต่อย่างใด จึงควรที่จะมีการพัฒนา ระบบการแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ SPS และ TBT เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถ เข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ตรงตามความต้องการ และครอบคลุมกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลมากขึ้น จึงขอเสนอ แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการจัดส่งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การจัดส่งข้อมูลโดยการจัดทำหนังสือราชการนำส่งข้อมูลและขอรับข้อคิดเห็น จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังมีความจำเป็นต้องดำเนินการอยู่เหมือนเดิม เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐยังจำเป็นต้องมีการรับทราบ การสั่งการ และกลั่นกรองข้อมูลตามสาย การบังคับบัญชา โดยในส่วนของร่างมาตรการที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและ อาหารของไทยอย่างมีนัยสำคัญก็จัดทำหนังสือราชการแจ้งข้อมูลและขอรับข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ ดังกล่าวแยกเป็นการเฉพาะ

(2) การพัฒนาเว็บไซต์ www.spsthailand.net ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้ว่า ปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะนิยมการเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ มากกว่าการเข้าชมทาง เว็บไซต์ แต่สำหรับผู้ที่มีความจำเป็นต้องใช้งานข้อมูลจริงๆ แล้ว การเข้าถึงฐานข้อมูลในเว็บไซต์จะเป็นประโยชน์มากกว่า เนื่องจากลักษณะของข้อมูลนอกจากจะมีจำนวนมาตรการที่ประเทศต่างๆ นำมาบังคับใช้เป็นจำนวนมากแล้ว ในแต่ละมาตรการเองก็มีรายละเอียดในข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ที่จำเป็นต้องทราบด้วย นอกจากนี้ ฐานข้อมูลในเว็บไซต์ยังมีประโยชน์ในแง่ของการที่สามารถ ประมวลผลข้อมูลได้ ดังนั้น เพื่อให้การแจ้งข้อมูลผ่านเว็บไซต์มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรพัฒนา ปรับปรุงในประเด็นดังต่อไปนี้

- การปรับภาษาที่ใช้ในการแจ้งข้อมูลให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เนื่องจากผู้ใช้ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์มีความหลากหลาย การสื่อสารเรื่องทางเทคนิคให้ทุกคนเข้าใจได้จำเป็นต้องสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่ายและดูน่าสนใจเหมือนการอ่านข่าว แทนการนำเสนอในเชิงวิชาการ

- การปรับปรุงเว็บไซต์ให้ง่ายต่อการใช้งานและดูน่าสนใจ โดยมีการปรับเมนูการเข้าถึงข้อมูลให้เข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และมีรูปแบบน่าสนใจ

- การพัฒนาให้เว็บไซต์นี้เป็นฐานข้อมูลกลางด้านมาตรการ SPS และ TBT (สินค้าเกษตรและอาหาร) ของไทย และเป็นช่องทางในการถาม-ตอบ ข้อสงสัยด้านมาตรการ SPS และ TBT โดยการเพิ่มข้อมูลมาตรการ SPS และ TBT (สินค้าเกษตรและอาหาร) ที่มีการศึกษารวบรวมไว้ และข้อมูลการตอบข้อซักถามที่ผู้ประกอบการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารได้มีการติดต่อสอบถามเกี่ยวกับกฎระเบียบของประเทศคู่ค้า ซึ่งการนำข้อมูลดังกล่าวมาเผยแพร่บนเว็บไซต์นี้ รวมทั้งการเปิดให้สามารถสอบถามและตอบข้อซักถามผ่านทางเว็บไซต์ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจอื่นๆ ได้รับความรู้ด้วย

- การเชื่อมโยงเว็บไซต์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้อง

- การเปิดให้ลงทะเบียนเพื่อรับข้อมูลมาตรการในด้านที่สนใจทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้รับข้อมูลได้รับข้อมูลที่ตรงตามความสนใจ เพราะการที่รับข้อมูลในจำนวนมากและไม่ตรงตามความสนใจอาจทำให้ผู้รับข้อมูลไม่สนใจที่จะอ่าน รวมถึงการที่รับข้อมูลโดยตรงทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และได้รับข้อมูลเร็วขึ้น

(3) การจัดทำคลิปแนะนำมาตรการใหม่ๆ โดยสังเขป หรือมาตรการที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทยอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้รับผลกระทบจากมาตรการส่งออกคิดเห็นหรือข้อกังวลให้ มกอช. ได้ทราบเพื่อจัดส่งข้อคิดเห็นให้แก่ประเทศผู้ออกมาตรการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขมาตรการ รวมถึงการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหามาตรการรองรับต่อไป

(4) การให้รางวัลจูงใจแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลจากผู้ที่จะได้รับผลกระทบต่อมาตรการโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการแจ้งข้อคิดเห็นหรือข้อกังวลต่อร่างมาตรการซึ่งเป็นการต่อรองเพื่อลดผลกระทบจากมาตรการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะในการคัดกรองมาตรการที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทยโดย มกอช. เพียงหน่วยงานเดียวอาจไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมมาตรการทั้งหมด เนื่องจากมาตรการที่ประเทศต่างๆ นำบังคับใช้มีจำนวนมากและยังมีความหลากหลายอีกด้วย

(5) การเพิ่มช่องทางในการแจ้งข้อมูลร่างมาตรการ SPS และ TBT ผ่าน Social Media อื่นๆ เช่น การสื่อสารข้อมูลผ่านทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ การจัดตั้งกลุ่มไลน์ (Line) เพื่อแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็น เป็นต้น ซึ่งการเพิ่มช่องทางในการสื่อสารข้อมูลเหล่านี้ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่อยู่ในความนิยมของสังคมในปัจจุบัน จะเป็นการเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาประสิทธิภาพคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

จากปัญหาของการขาดการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้าน SPS ของไทยนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรใช้กลไกของคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (คณะกรรมการ SPS/TBT) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เป็นประธานฯ มีผู้อำนวยการกองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร เป็นเลขานุการฯ และประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมศุลกากร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อการส่งออกไทย สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป และสมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก ซึ่งคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ (1) เสนอแนะการกำหนดแนวทางดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ความตกลง SPS และส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหารในความตกลง TBT (2) เสนอแนะและกำหนดทำที่และแนวทางในการเจรจา และความร่วมมือกับต่างประเทศในเรื่องเกี่ยวกับความตกลง SPS และส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหารในความตกลง TBT (3) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร (4) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรมอบหมาย โดยที่ผ่านมาในการประชุมคณะกรรมการ SPS/TBT นี้จะเป็นไปเพื่อ

- กำหนดท่าทีสำหรับการเข้าร่วมการประชุม SPS Committee ที่ WTO ว่าไทยมีประเด็นข้อกังวลทางการค้าต่อมาตรการของประเทศคู่ค้าใดบ้างหรือไม่ รวมถึงท่าทีในการกล่าวถ้อยแถลงชี้แจงในกรณีที่ไทยถูกยกข้อกังวลทางการค้า

- แจ้งให้คณะกรรมการได้ทราบถึงการมาตรการ SPS และ TBT ของไทยที่แจ้งเวียนต่อ WTO พร้อมทั้งร่วมกันพิจารณาแนวทางสำหรับมาตรการ SPS และ TBT ของประเทศคู่ค้าที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อใช้กลไกของคณะกรรมการ SPS/TBT ให้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรเพิ่มเติมบทบาทของคณะกรรมการ SPS/TBT ในการใช้เป็นกลไกในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางด้าน SPS ของไทย ทั้งในส่วนของการมาตรการสำหรับการส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นเวทีในการหารือแนวทางต่อมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออกแล้ว การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะด้านเพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการสำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อเสนอให้คณะกรรมการ SPS/TBT พิจารณากำหนดนโยบายหรือแนวทางร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้มาตรการในการนำเข้าสินค้าชนิดนั้นๆ ที่กำหนดโดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน หรือสอดคล้องกับมาตรการที่ต้องปฏิบัติในการส่งออก รวมทั้งเป็นมาตรการที่ได้ผ่านการพิจารณาจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อให้มาตรการมีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน

● ระยะปานกลาง (Mid Term) ระหว่างปี พ.ศ. 2566 - 2568

1. การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาช่วยในการประมวลผลข้อมูลเพื่อทำนายแนวโน้มมาตรการในอนาคตที่ประเทศคู่ค้าต่างๆ จะนำมาใช้ เพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดนโยบายเชิงรุกในการดำเนินงานด้าน SPS ของไทย รวมถึงการนำเทคโนโลยี AI มาช่วยในการประมวลคัดแยกประเภทของมาตรการและจัดส่งข้อมูลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยลดภาระงานให้แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวนจำกัด และผู้ที่ได้รับข้อมูลจะได้รับข้อมูลที่ตรงตามความสนใจและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้จะต้องมีการจัดทำแผนงบประมาณรองรับ และต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการประมวลผลข้อมูลซึ่งจะเป็นการดำเนินงานตามที่ได้เสนอไว้ในแผนระยะเร่งด่วน

2. การยกระดับคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า เพื่อเป็นกลไกในการกำหนดนโยบายและบูรณาการแนวทางการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทย โดยการยกระดับคณะกรรมการฯ นี้ขึ้นเป็นกลไกระดับกระทรวง แทนการเป็นกลไกระดับกรมดังเช่นปัจจุบัน หากการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตามที่ได้ดำเนินการในระยะเร่งด่วนยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

● ระยะยาว (Long Term) ข้อเสนอแผนปฏิบัติการในระยะยาวนี้ ซึ่งจะดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2569 เป็นต้นไป เป็นแนวทางรองรับหากใช้กลไกในการบูรณาการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่ได้เสนอในแผนระยะเร่งด่วนและระยะกลางแล้วยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร จึงขอเสนอแนวทางเพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านสุขอนามัยและ

สุขอนามัยพืชของไทย ใน 2 แนวทาง ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบาย และบริบทของสถานการณ์และความจำเป็นในอนาคต ดังนี้

1. การยกระดับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานนโยบายด้านการมาตรฐานสินค้าเกษตรและด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทย ให้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกลั่นกรองแผนงาน โครงการ งบประมาณด้านการมาตรฐานสินค้าเกษตรและด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้มีหน่วยงานกลางในการกลั่นกรองแนวทางการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวม และส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานโดยจำลองในลักษณะเดียวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) หรือ

2. การปรับโครงสร้างส่วนราชการให้เป็น Single Agency ที่กำกับดูแลสินค้าเกษตรและอาหารทั้งในส่วนของการส่งออกและนำเข้า จากการศึกษาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน The General Administration of Customs of the People's Republic of China (GACC) ของจีน พบว่าจีนได้มีการปรับโครงสร้างหน่วยงานโดยควบรวมหน่วยงานศุลกากรเข้ากับหน่วยงานด้านความปลอดภัยอาหารทั้งในส่วนของการนำเข้าและส่งออก รวมถึงด้านอาหาร ด้านกักกันพืชและสัตว์ เข้าไว้ในหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งทำให้การดำเนินนโยบายในด้านความปลอดภัยอาหาร การกำหนดและบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และการกำกับดูแลสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้าและส่งออกเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และมีอำนาจในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้าเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่กำหนดมาตรการและกำกับดูแลสินค้านำเข้าด้วย ดังนั้น ไทยอาจใช้หน่วยงาน GACC เป็นต้นแบบในการปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานราชการให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความรุนแรงในการแข่งขันด้านการค้าสินค้าเกษตรและอาหารในอนาคต

2.2.4 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของข้อเสนอ

ข้อเสนอในการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ทั้งในส่วนของการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นด้านมาตรการ SPS และ TBT และการพัฒนาประสิทธิภาพของคณะอนุกรรมการ SPS/TBT เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของข้อเสนอ ดังนี้

1. การได้รับความเห็นชอบและการสนับสนุนจากหัวหน้าส่วนราชการ เนื่องจากการดำเนินงานตามข้อเสนอจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้า

ส่วนราชการ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมข้อมูลและชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบถึงเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามข้อเสนอ และประโยชน์ที่จะได้รับ

2. การได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องมีการสื่อสารให้ทราบถึงเหตุผลความจำเป็น วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับอย่างชัดเจน พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา และพิจารณาหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อให้ได้การยอมรับ ความร่วมมือ และแนวทางการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน การดำเนินงานตามข้อเสนอในการพัฒนาประสิทธิภาพของคณะอนุกรรมการ SPS/TBT เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการกำหนดมาตรการ SPS จะได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องหากเข้าใจถึงความจำเป็นในการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งการเสนอให้เกิดการดำเนินการด้านนี้อาจต้องรอเวลาที่เหมาะสมเมื่อเกิดความจำเป็น เพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในผลสำเร็จที่เกิดจากการบูรณาการ จะทำให้เกิดการยอมรับที่ยั่งยืน

4. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ในการพัฒนาระบบการแจ้งข้อมูลและรับฟังข้อคิดเห็นด้านมาตรการ SPS และ TBT จำเป็นต้องเพิ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในระยะแรกของการดำเนินโครงการ เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรของ มกอช. ในปัจจุบันเมื่อเทียบกับปริมาณที่มีอยู่และจะเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาระบบในระยะแรกซึ่งเป็นการจัดทำฐานข้อมูล ต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบและทำการใส่ข้อมูลเข้าในระบบ พร้อมทั้งทำการคัดแยกข้อมูลเพื่อจัดส่งให้แก่ผู้สมัครรับข้อมูลทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ แต่หากในระบบฐานข้อมูลมีข้อมูลจำนวนมากพอในการดำเนินงานระยะกลางสามารถนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI มาช่วยประมวลผลคัดแยกประเภทของมาตรการตามความสนใจของผู้รับข้อมูลแต่ละแห่งได้ ก็จะช่วยให้อัตราส่วนงานในส่วนนี้ลดลงซึ่งจะเป็นประโยชน์ในระยะยาว

2.2.5 ตัวชี้วัดความสำเร็จของข้อเสนอ

ในการวัดความสำเร็จของข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของไทยนั้น ควรกำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพโดยวัดจากความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยมีระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในด้านดังกล่าวของ มกอช. ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 นอกจากนี้ ในการสำรวจความพึงพอใจจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ยังจะเป็นประโยชน์ช่วยให้ มกอช. มีข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน

2.2.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากความสำเร็จของข้อเสนอ

หากการดำเนินงานตามข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ทั้งในส่วนของการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ SPS และ TBT และการพัฒนาประสิทธิภาพคณะกรรมการ SPS/TBT เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการดำเนินงานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผลสำเร็จแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อส่วนราชการ มกช. มีข้อมูลประกอบการดำเนินงานในการจัดทำข้อคิดเห็น เพื่อการเจรจาต่อรองลดผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการของประเทศคู่ค้า ซึ่งเป็นการรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้าสินค้าเกษตรและอาหารของไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ และมีกลไกการบริหารจัดการด้านมาตรการ SPS ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับแจ้งข้อมูลมาตรการ SPS และ TBT โดยเร็ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมมาตรการรองรับเพื่อลดผลกระทบจากมาตรการของประเทศคู่ค้าได้ทันการณ์

2. ประโยชน์ต่อประชาชน การมีกลไกการบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ประชาชนที่เป็นผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองโดยสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้าที่มีความปลอดภัยได้มาตรฐาน และกลุ่มประชาชนที่เป็นผู้ประกอบการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารก็จะได้รับประโยชน์จากการมีข้อมูลในการปรับตัวให้ทันต่อการปรับเปลี่ยนมาตรการในการนำเข้าของประเทศคู่ค้า และการให้ความร่วมมือแก่ภาครัฐในการแจ้งข้อคิดเห็นต่อร่างมาตรการ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีข้อมูลประกอบการเจรจาต่อรองลดผลกระทบของมาตรการ ก็จะเป็นการลดอุปสรรคในการส่งออกให้แก่ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ก็จะส่งผลดีต่อประชาชนที่เป็นเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. ประโยชน์ต่อประเทศ การมีระบบแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็นที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มมาตรการของประเทศคู่ค้า ยังเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลมาใช้วางแผนเชิงรุกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย ทำให้สามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด และราคาผลผลิตตกต่ำ ช่วยให้ประเทศมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนข้อเสนอในการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคการเกษตรไทย ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ ผู้นำในการขับเคลื่อนข้อเสนอดังกล่าวควรมีทักษะด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและผู้รับบริการ เนื่องจากการดำเนินการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์หรือแนวทางที่จะทำให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ โดยจะต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และภารกิจงานของตนเอง และสามารถเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ขององค์กร ยุทธศาสตร์ของประเทศ และความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย พร้อมทั้งคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อทิศทางของประเทศและของโลก ในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์

2. การสร้างการมีส่วนร่วมภายในองค์กร การดำเนินงานขององค์กรจะประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในองค์กร ผู้บริหารจึงต้องส่งเสริมให้คนในองค์กรรู้สึกมีส่วนร่วม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

3. การสร้างและส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการและความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากการเสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในองค์กรแล้ว ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะในการพัฒนาประสิทธิภาพของกลไกบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยนี้ หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีเฉพาะหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับภาคเอกชนด้วย จึงควรผลักดันให้เกิดการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้กลไกดังกล่าวมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามความต้องการของทุกภาคส่วน และเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

4. การผลักดันให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการปฏิบัติงานให้เกิดการพัฒนาเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้รับบริการที่ดีขึ้น ซึ่งในกรณีของข้อเสนอข้างต้น การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการพัฒนาระบบการแจ้งข้อมูลและรับข้อคิดเห็น จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น รวดเร็วขึ้น และตรงตามความต้องการ ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การผลักดันให้เกิดการปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ โดยต้องมีการบริหารจัดการและผลักดันให้การดำเนินการสำเร็จจนการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

6. ทักษะการสื่อสารโน้มน้าว โดยการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและเห็นถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันจากการให้ความร่วมมือในการพัฒนากลไกในการบริหารจัดการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เป็นสิ่งสำคัญที่จะผลักดันให้ข้อเสนอดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติได้โดยประสบความสำเร็จ

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร. (2552). คำสั่งคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ที่ 2/2552 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560), ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม (2561), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม (2561), ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2560). ยุทธศาสตร์สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2564). สถิตินำเข้าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทย ปี พ.ศ. 2563.
- World Trade Organization. (1995). ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช [Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures] (กฤษฎีกาว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, แปล) กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- ePing. (2021). Retrieved 15 May 2021 from <https://www.epingalert.org/en#>
- Sanitary and Phytosanitary Information Management System. (2021). Retrieved 24 April 2021 from <http://spsims.wto.org/en/PredefinedReports/NotificationsSubmittedPerYearPage>

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

นางสาวเสาวลักษณ์ ศุภกมลเสนีย์

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี บัณฑิตบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ / พ.ศ. 2538

ปริญญาโท Master of Business Administration (International Business and Finance) /
University of Wisconsin-Whitewater, U.S.A. / พ.ศ. 2541

ประสบการณ์การรับราชการ

2 เม.ย. 62 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการกองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

16 พ.ย. 60 – 1 เม.ย. 62 ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช
กองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

11 พ.ศ. 53 – 15 พ.ย. 60 นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายระหว่างประเทศที่ 4 (สหภาพยุโรป
ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์) และผู้อำนวยการกลุ่มความตกลง
สุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและอื่นๆ)
กองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

2 เม.ย. 62 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการกองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์